

СА Д Р Ж А Ј

БОРБЕ У МАКЕДОНИЈИ 1943

I

Документа партизанских јединица и партиских организација

	Страна
Извештај штаба Друге оперативне зоне од 12 септембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о стању у потчињеним јединицама — — — — —	7
Наредба штаба Друге оперативне зоне од 12 септембра 1943 год. о мобилизацији потребног броја људства, бицикла и коња на територији Дебараца ради организовања курирске и обавештајне службе — — — — —	11
Извештај штаба Друге оперативне зоне од 12 септембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о извршењу добијених задатака — — — — —	12
Писмо Добривоја Радосављевића од 12 септембра 1943 год. члану Главног штаба Македоније Страхилу Гигову о предузимању мера ради обезбеђења ослобођеног Кичева — — — — —	14
Писмо Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 13 септембра 1943 год. штабу Друге оперативне зоне поводом сукоба јединица Прве оперативне зоне са бугарским снагама у околини Кичева — — — — —	15
Наредба штаба Друге оперативне зоне од 13 септембра 1943 год. о постављању противтенковских препрека на путу с. Ботун—Мешениште — — — — —	16
Извештај члана Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 13 септембра 1943 год. делегату Врховног штаба НОВ и ПОЈ Светозару Вукмановићу — — — — —	17
Извештај секретара Првог обласног комитета КП Македоније од 14 септембра 1943 год. Светозару Вукмановићу о стању у Дебру — — — — —	20
Писмо инструктора ЦК КПЈ Добривоја Радосављевића од 14 септембра 1943 год. штабу Друге оперативне зоне — — — — —	21
Писмо штаба Друге оперативне зоне од 14 септембра 1943 год. Народноослободилачком одбору с. Белчиште о узимању грађевинског материјала за оправку спаљених кућа — — — — —	22
Извештај штаба Прве оперативне зоне од 15 септембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о стању у потчињеним јединицама — — — — —	23

Извештај секретара Другог обласног комитета КП Македоније од 15 септембра 1943 год. члану ЦК КПМ Страхиду Гигову о окупацији Пресе од стране бугарске фашистичке војске и њиховој јачини — — — — —	25
Саопштење штаба Друге оперативне зоне од септембра 1943 год. народу на територији Дебараца да се у саставу јединица НОВ и ПО Македоније налазе другови са Косова и Метохије ослобођени из фашистичких затвора у Албанији — — — — —	27
Извештај штаба Друге оперативне зоне од 18 септембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о раду потчињених јединица — — — — —	28
Извештај секретара Првог обласног комитета КП Македоније од 18 септембра 1943 год. Светозару Вукмановићу о стању у Дебру — — — — —	30
Извештај секретара Првог обласног комитета КП Македоније од 21 септембра 1943 год. Светозару Вукмановићу о ситуацији у Дебру — — — — —	31
Наредба штаба Друге оперативне зоне од 23 септембра 1943 год. штабу батаљона „Мирче Ацев“ о размештају командног кадра — — — — —	36
Директива штаба Друге оперативне зоне од 23 септембра 1943 год. партизанском одреду „Малесија“ о његовим задацима — — — — —	37
Саопштење штаба Друге оперативне зоне од 23 септембра 1943 год. народноослободилачким одборима на територији Дебараца о претстојећем митингу у ослобођеном Кичеву — — — — —	38
Наредба Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 24 септембра 1943 год. штабу Треће оперативне зоне о формирању батаљона „Страшо Пинџур“ — — — — —	39
Заклетва коју су борци батаљона „Страшо Пинџур“ положили на дан формирања батаљона 24 септембра 1943 године — — — — —	43
Писмо бораца и руководиоца Треће оперативне зоне од 24 септембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније после формирања батаљона „Страшо Пинџур“ — — — — —	43
Наредба Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 25 септембра 1943 год. о постављању командног кадра у Трећој оперативној зони — — — — —	44
Извештај штаба партизанског одреда „Славеј“ од 25 септембра 1943 год. штабу Друге оперативне зоне о наоружању одреда — — — — —	45
Саопштење Светозара Вукмановића од 25 септембра 1943 год. о ослобођеној територији Македоније и захтев за упућивање групе македонских партизана из Србије у Македонију — — — — —	46
Писмо Вере Ацеве, члана Петог обласног комитета КП Македоније од 26 септембра 1943 год. Обласном комитету за Косово и Метохију о плану дејства Шарског НОП одреда — — — — —	47
Писмо Цветка Узуновског, од 26 септембра 1943 год. Добривоју Радосављевићу, у коме га обавештава о стању у Трећој оперативној зони и одреду „Гоце Делчев“ — — — — —	49
Писмо Добривоја Радосављевића од 26 септембра 1943 год. Другом обласном комитету КПМ о стању на територији Дебра и Кичева и о задацима партизанских одреда на сектору Преспе — — — — —	54
Писмо политичког комесара НОВ и ПО Македоније Цветка Узуновског од 26 септембра 1943 год. Кузману Јосифовском о стању на територији Треће оперативне зоне — — — — —	58
Позив Трећег обласног комитета од септембра 1943 год. против мобилизације коју врши бугарска окупаторска власт — — — — —	64
Проглас Комитета Народноослободилачког фронта Македоније од септембра 1943 године — — — — —	66
Проглас Акционог комитета Народноослободилачког фронта Македоније за Скопље од септембра 1943 године — — — — —	73

Писмо политичког комесара Друге оперативне зоне од септембра 1943 год. штабу Друге оперативне зоне о ситуацији на територији одреда „Славеј“ и његовом бројном стању — — —	76
Писмо Светозара Вукмановића-Темпа од 1 октобра 1943 год. Хаџи Љешу о потреби нормализовања стања у Дебру — — —	78
Извештај Кузмана Јосифовског од 4 октобра 1943 год. Централном комитету КПМ о ситуацији на територији Македоније под бугарском окупацијом — — — — —	80
Извештај штаба Друге оперативне зоне од 5 октобра 1943 год. команданту Главног штаба Македоније о покретима балистичких банди — — — — —	84
Извештај команданта „Групе батаљона“ од 5 октобра 1943 год. команданту Главног штаба Македоније о стању јединица на сектору Турие—Козица — — — — —	85
Извештај команданта „Групе батаљона“ од 5 октобра 1943 год. команданту Главног штаба Македоније о покрету јединица правцем Брждане—Другово и отступању групе балиста у правцу Малковца — — — — —	86
Писмо команданта Главног штаба Македоније од 6 октобра 1943 год. штабу Прве оперативне зоне — — — — —	88
Извештај команданта „Групе батаљона“ од 6 октобра 1943 год. Главног штабу Македоније о правцима покрета подручних јединица — — — — —	89
Директива Светозара Вукмановића од 6 октобра 1943 год. Главног штабу НОВ и ПО Македоније за реорганизацију јединица НОВ и ПО Македоније на територији западне Македоније — — — — —	90
Писмо Кузмана Јосифовског од 6 октобра 1943 год. Централном комитету КПМ о стању на територији Македоније под бугарском окупацијом и одржавању веза са Србијом, Косметом и Кумановским партизанским одредом — — — — —	93
Извештај политичког комесара Групе партизана на сектору с. Поповец—Иванчиште од октобра 1943 год. Главног штабу НОВ и ПО Македоније о покрету балистичких снага — — — — —	95
Писмо Добривоја Радосављевића од 7 октобра 1943 год. команданту Главног штаба Македоније о повлачењу балиста према Кичеву — — — — —	96
Писмо команданта Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 7 октобра 1943 год. Добривоју Радосављевићу о ситуацији на Пресеки — — — — —	97
Наредба команданта Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 7 октобра 1943 год. чети партизанског одреда „Славеј“ за напад на балистичке банде на сектору с. Иванчиште — — — — —	98
Извештај команданта „Групе батаљона“ од октобра 1943 год. команданту Главног штаба НОВ и ПО Македоније о распореду јединица — — — — —	99
Обавештење Цветка Узуновског од 7 октобра 1943 год. Главног штабу НОВ и ПО Македоније о ситуацији и акцијама на територији Треће оперативне зоне — — — — —	101
Писмо политичког комесара Главног штаба Македоније од 7 октобра 1943 год. руководиоцима Народноослободилачке борбе на сектору Преспанског Језера о претстојећим задацима — — — — —	103
Наредба Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 8 октобра 1943 год. јединицама Прве и Друге оперативне зоне о разоружању група које не припадају ниједној јединици Народноослободилачке војске — — — — —	105
Извештај команданта „Групе батаљона“ од 9 октобра 1943 год. Главног штабу Македоније о стању јединица и ситуацији у селима Брждани, Свиништа, Козица и Белица — — — — —	106

Проглас Главног штаба НОВ и ПО Македоније од октобра 1943 год. македонском народу — — — — —	108
Наредба делегата Повереништва Главног штаба НОВ и ПО Македоније за Пету оперативну зону од 10 октобра 1943 год. о осамостаљењу и називу Кумановског партизанског одреда —	116
Наредба делегата Повереништва Главног штаба НОВ и ПО Македоније за Пету оперативну зону од 10 октобра 1943 год. о постављању командног кадра у четама Скопско-кумановског партизанског одреда — — — — —	118
Наредба делегата Повереништва Главног штаба НОВ и ПО Македоније за Пету оперативну зону од 10 октобра 1943 год. о називу Прве и Друге чете Скопско-кумановског одреда —	120
Извештај секретара Другог обласног комитета Централном комитету КПМ о војно-политичкој ситуацији на територији Преспе у времену од 23 августа до 10 октобра 1943 године — —	121
Извештај политичког комесара „Групе батаљона“, од 13 октобра 1943 год. Централном комитету КПМ о стању у потчињеним јединицама — — — — —	124
Из забележака команданта Главног штаба НОВ и ПО Македоније Михајла Апостолског о борбама на територији Кичева против балиста и Немаца у времену од 1 до 14 октобра 1943 године — — — — —	127
Билтен штаба Пете оперативне зоне од октобра 1943 год. о активности јединица Треће и Пете оперативне зоне — — — — —	131
Извештај Позадинске обавештајне службе Народноослободилачког покрета Македоније о ситуацији на окупираној територији Македоније за период од 14 августа до 14 октобра 1943 године — — — — —	136
Извештај Кузмана Јосифовског од 15 октобра 1943 год. Централном комитету КП Македоније о ситуацији на територији под бугарском окупацијом — — — — —	151
Писмо Кузмана Јосифовског од 17 октобра 1943 год. Месном комитету КПМ Прилеп о организовању Народноослободилачког одбора и осталим задацима Партије — — — — —	154
Саопштење Добривоја Радосављевића од 18 октобра 1943 год. политичком комесару Главног штаба НОВ и ПО Македоније о борбама против балистичких банди и Немаца на сектору Кичева и даљим задацима на територији Македоније под бугарском окупацијом — — — — —	163
Извештај политичког комесара „Друге групе батаљона“ од 20 октобра 1943 год. команданту Главног штаба Македоније о доласку контра-четника у Сливово — — — — —	170
Саопштење штаба Треће оперативне зоне од 21 октобра 1943 год. о извршеним акцијама и борбама у периоду мај—октобар 1943 године — — — — —	171
Наредба команданта „Друге групе батаљона“ од 24 октобра 1943 год. о преформирању јединица — — — — —	175
Наредба делегата Повереништва Главног штаба НОВ и ПО Македоније за Пету оперативну зону од 27 октобра 1943 год. о постављању кадра у Скопско-кумановском партизанском одреду — — — — —	177
Извештај штаба „Друге групе батаљона“ од 28 октобра 1943 год. команданту Главног штаба НОВ и ПО Македоније о политичком раду у селима и стању у јединицама — — — — —	178
Поздравни телеграм Главног штаба НОВ и ПО Македоније Врховном штабу НОВ и ПОЈ — — — — —	180

Писмо Михајла Апостолског, команданта Главног штаба НОВ и ПО Македоније, од 1 новембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о другом ослобођењу Кичева — —	180
Писмо Добривоја Радосављевића од 2 новембра 1943 год. Кузману Јосифовском у коме га извештава о поновном заузимању Кичева и смерницама рада на територији под бугарском окупацијом — — — — —	184
Писмо команданта Главног штаба Македоније од 2 новембра 1943 год. Главном штабу Македоније о развоју борби око Кичева	189
Писмо команданта Главног штаба Македоније од 3 новембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о наступању „Друге групе батаљона“ ка Гостивару — — — — —	190
Обавештење Главног штаба НОВ и ПО Македоније од новембра 1943 год. поводом другог ослобођења Кичева — — — — —	191
Извештај Кирила Крстевског од 4 новембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније — — — — —	196
Писмо делегата Повереништва Главног штаба НОВ и ПО Македоније за Пету оперативну зону Љубча Арсова од 5 новембра 1943 год. члану Главног штаба НОВ и ПО Македоније Кузману Јосифовском — — — — —	198
Саопштење команданта Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 7 новембра 1943 год. Главном штабу Македоније — — — — —	208
Поздравни телеграм бораца и руководилаца Прве македонско-косовске ударне бригаде од 11 новембра 1943 год. маршалу Југославије Јосипу Броз-Титу — — — — —	210
Наређење Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 11 новембра 1943 год. за формирање батаљона „Стеван Наумов“ — —	212
Извештај делегата штаба Пете оперативне зоне Љубча Арсова од 14 новембра 1943 год. Кузману Јосифовском о стању у Скопско-кумановском партизанском одреду — — — — —	216
Извештај Љубча Арсова од 14 новембра 1943 год. Кузману Јосифовском о стању на територији Пете оперативне зоне — —	222
Извештај команданта Прве македонско-косовске ударне бригаде од 15 новембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о препаду на Кичево и држању заседе код Подвиса — —	226
Извештај политичког комесара сеоских чета Среза Кичевског од 15 новембра 1943 год. команданту „Групе одреда“ о покрету балистичких банди у правцу Дебра — — — — —	227
Саопштење Добривоја Радосављевића од 16 новембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о развоју борби на сектору Извор—Кленовец—Подвис — — — — —	228
Извештај политичког инструктора „Групе одреда“ Илије Топаловског од 17 новембра 1943 год. команданту „Групе одреда“ о покрету батаљона „Малесија“ — — — — —	231
Писмо Добривоја Радосављевића од 18 новембра 1943 год. Кузману Јосифовском о борбама на просторији Кичево—Буковик—Извор—Кленовец—Подвис — — — — —	232
Наредба штаба Македонско-косовске ударне бригаде од 20 новембра 1943 год. о штетњи муниције — — — — —	238
Саопштење Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 20 новембра 1943 год. о борбама на просторији Кичево—Буковик — —	239
Извештај штаба Треће оперативне зоне од 20 новембра 1943 год. Главном штабу Македоније о извршеним акцијама у времену од 15 августа до 20 новембра 1943 године — — — — —	244
Наредба штаба Пете оперативне зоне и штаба Прве косовске оперативне зоне од 20 новембра 1943 год. о формирању Оперативног штаба за заједничка дејства македонских и косовских партизана — — — — —	257

Наредба штаба Прве македонско-косовске ударне бригаде од 23 новембра 1943 год. о томе како да се поступа у борби да би се избегли непотребни губици — — — — —	258
Проглас Скопско-кумановског партизанског одреда од 25 новембра 1943 год. народу Кумановског и Кривопаланачког среза	259
Извештај Другог обласног комитета КП Македоније од 29 новембра 1943 год. Централном комитету КПМ о јачини непријатељских снага на територији Прилепског и Крушевског среза	261
Упутство штаба Прве македонско-косовске ударне бригаде од 30 новембра 1943 год. о задацима политичких комесара — — — — —	265
Проглас штаба Треће оперативне зоне од новембра 1943 год. становништву Среза кавадарског, велешког и ђевђелиског — — — — —	266
Наредба штаба Пете оперативне зоне од 1 децембра 1943 год. о формирању батаљона „Јордан Николов“ — — — — —	273
Наредба штаба Пете оперативне зоне од 1 децембра 1943 год. о наименовању командног кадра у штабу батаљона „Јордан Николов“ — — — — —	274
Наредба штаба Пете оперативне зоне од 1 децембра 1943 год. о регулисању односа и живота у батаљону „Јордан Николов“	275
Писмо команданта места Г. и Д. Дебараца од 2 децембра 1943 год. Народноослободилачком одбору с. Ботун о начину продавања животних намирница и стоке — — — — —	277
Извештај Љубча Арсова од 3 децембра 1943 год. Кузману Јосифовском о стању на терену батаљона „Јордан Николов“ — — — — —	278
Извештај политичког инструктора „Групе одреда“ од 3 децембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о покрету немачких снага према Малесији — — — — —	283
Писмо Добривоја Радосављевића од 11 децембра 1943 год. Кузману Јосифовском о борбама Прве македонско-косовске бригаде и покрету у правцу Треће оперативне зоне — — — — —	284
Извештај Љубча Арсова од 15 децембра 1943 год. Главном штабу НОВ и ПО Македоније о акцијама јединица Пете оперативне зоне у периоду од 15 новембра до 15 децембра 1943 године	287
Наредба Главног штаба НОВ и ПО Македоније од 19 децембра 1943 год. о формирању Друге македонске ударне бригаде	294
Извештај Кузмана Јосифовског од 20 децембра 1943 год. ЦК КПМ поводом приговора на манифест Главног штаба НОВ и ПО Македоније — — — — —	297
Извештај заменика политичког комесара батаљона „Јордан Николов“ од 21 децембра 1943 год. Љубчу Арсову о акцијама батаљона — — — — —	302
Из реферата команданта Главног штаба НОВ и ПО Македоније на партизанском саветовању Прве и Друге бригаде одржаном 21 децембра 1943 год. у с. Фуштани — — — — —	305
Декларација Отачественог фронта Бугарске од децембра 1943 год. о македонском питању — — — — —	311
„Народна борба“ од децембра 1943 год. о актуелним задацима становништва на ослободеној територији у западној Македонији	316

II

Документа бугарских окупатора

Писмо Министарства спољних послова Министарству унутрашњих послова Бугарске од 12 децембра 1942 год. о повезаности Народноослободилачког покрета Македоније и Косова и Метохије — — — — —	321
---	-----

Извештај Д. Димитрова, претставника бугарске владе у Битољу, од 17 децембра 1942 год. претседнику бугарске владе и Министарству спољних послова о терору који се спроводи над Македонцима под италијанском окупацијом — — — — —	322
Извештај Д. Димитрова, претставника бугарске владе у Битољу, од 24 децембра 1942 год. претседнику бугарске владе и Министарству спољних послова о разговорима вођеним између бугарског и италијанског војног команданта на подручју Битољ—Дебар — — — — —	325
Извештај Битољске обласне дирекције од августа 1943 год. Министарству спољних послова Бугарске о политичкој ситуацији и о активности партизанских јединица на територији западне Македоније под италијанском окупацијом — — — — —	328
Упутство министра унутрашњих послова бугарске фашистичке владе од 13 новембра 1943 год. окупационим властима у Македонији за борбу против НОВ и ПО Македоније — — — — —	332
Извештај неготинског средског управитеља од 2 децембра 1943 год. министру унутрашњих послова о стању на територији среза и активности партизанских јединица — — — — —	338
Извештај неготинског средског управитеља од 8 децембра 1943 год. команди 17 бугарске дивизије о партизанским акцијама на територији среза — — — — —	344
Извештај ђевђелиског средског управитеља од 26 децембра 1943 год. Министарству унутрашњих послова о нападу партизана на граничну караулу с. Конско — — — — —	350
Извештај неготинског средског управитеља од 30 децембра 1943 год. скопском обласном директору о активности партизанских снага на територији среза — — — — —	352
Извод из годишњег извештаја Скопске обласне дирекције од децембра 1943 год. Министарству унутрашњих послова фашистичке бугарске о активности партизанских снага на територији области у периоду јануар—децембар 1943 године — —	356